

گزارشی از کتاب

گزیده دانش‌نامه

امیر المؤمنین

اشاره

کتاب گزیده دانش‌نامه امیر المؤمنین منتخب دانش‌نامه امیر المؤمنین (ع) است. دانش‌نامه امیر المؤمنین (ع) تألیف آیت‌الله محمدی ری‌شهری تلاشی نو در معرفی امام علی (ع) است. این اثر با تتبع بسیار، موضوع بندی مناسب و تحلیل‌های سودمند بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ، در طول هشت سال، تدوین شده و از سوی مؤسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث منتشر شده است و اکنون در میان آثار مربوط به شخصیت آن امام همام، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

این مجموعه پس از انتشار با استقبال پژوهش‌گران و مجامع علمی قرار گرفت و جوایز و نشان‌های علمی - فرهنگی چندی به آن تعلق گرفت.

متن اصلی کتاب، به زبان عربی و با عنوان موسوعة الامام علی بن ابی طالب (ع) فی الکتاب و السنة و التاریخ، در سال امام علی (ع) (۱۳۷۹)، در دوازده جلد و ترجمه فارسی آن نیز با عنوان دانش‌نامه امیر المؤمنین (ع) بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ، در دوازده جلد، به همراه یک جلد «نمایه» در سال ۱۳۸۱ منتشر شد. هم‌چنین، نسخه سومی از این کتاب که هر دو متن پیشین را در خود داشت، با عنوان دانش‌نامه امیر المؤمنین (فارسی - عربی)، در چهارده جلد، در سال ۱۳۸۶، انتشار یافت.

از آن‌جا که نسخه کامل (فارسی - عربی) کتاب، مفصل بود و تهیه آن برای عموم دشوار می‌نمود و برخی بخش‌های تخصصی آن نیز مورد نیاز عموم نبود، از این رو گزیده آن آماده شده تا کتاب از حالت تخصصی به عمومی تبدیل شود و بتوان آن را در یک جلد، منتشر کرد.

بدین منظور تمام عناوین اصلی و بیشتر عناوین فرعی حفظ و تحلیل‌های مهم و توضیحات اصلی حفظ و تلخیص شدند، جامع‌ترین و گویاترین احادیث، از منابع معتبرتر، در ذیل هر عنوان، انتخاب و کلیه توضیحات از پانوشت‌ها حذف شد و به ذکر یک منبع برای هر حدیث در پانوشت‌ها اکتفا شده است.

درباره کتاب

گزیده دانش‌نامه امیرالمؤمنین، موضوعات کتاب اصلی را در شانزده بخش این‌گونه نمایان کرده است:

بخش یکم؛ تبار امام علی (ع):

در این بخش از نیاکان امیرمؤمنان (ع) و محیط رشد و زندگانی وی، پدر و مادر وی، نام‌ها و کنیه‌ها و لقب وی، سیرت و صورت ایشان، ازدواج‌های امام و زنان و فرزندان او سخن رفته است.

بخش دوم؛ امام علی (ع) با پیامبر (ص):

این بخش نشان می‌دهد که امام (ع)، دوش به دوش پیامبر خدا (ص) از بعثت تا رحلت برای حاکمیت اسلام کوشید و در تمام صحنه‌ها همراه پیامبر خدا و در همه عرصه‌های دشواری و خطر پیش‌تاز بود.

بخش سوم؛ کوشش‌های پیامبر برای رهبری علی (ع)

پس از ایشان:

در این بخش، ولایت و امامت علی بن ابیطالب در قالب تلاش پیامبر خدا برای سعادت امت بازخوانی شده و دلایل عقلی و نقلی اثبات این مدعا که پیامبر امت را بی‌سرپرست و آینده‌امت را بدون طرحی مشخص رها نکرده گزارش شده است.

بخش چهارم؛ امام علی پس از پیامبر (ص):

در این بخش زمینه و علل نادیده‌انگاشته شدن رهنمودهای پیامبر درباره آینده امت و رهبری امام علی (ع)، بازشناسی و چگونگی و چرایی مواضع حکیمانه امام تبیین شده است.

بخش پنجم؛ سیاست امام علی:

در این بخش زمامداری امام و اصلاحات ایشان و مبانی آن و بازتاب‌های این اصلاحات در جامعه آمده است.

بخش ششم؛ جنگ‌های امام علی (ع):

در این بخش، چرایی و چگونگی برآمدن فتنه‌ها و نیز ریشه‌ها و روند پیامدهای آن‌ها، بررسی شده و همچنین فتنه‌های «ناکثین»، «قاسطین» و «مارقین» در رویارویی با حرکت اصلاحی امام و موضع اصولی و انعطاف‌ناپذیر آن بزرگوار در برابر حقوق الهی و حقوق مردم و ارزش‌ها گزارش شده است.

بخش هفتم؛ روزگار سختی:

این بخش مرثیه مظلومیت امیرالمؤمنین، و انعکاس فریادهای تنهایی آن بزرگوار است.

بخش هشتم؛ شهادت امام علی (ع):

گزارش پیش‌گویی پیامبر خدا (ص) از شهادت امام علی (ع) و گفتار امام درباره شهادت خودش و مسائل مرتبط با آن است.

بخش نهم؛ دیدگاه‌هایی درباره شخصیت

امام علی (ع):

در این بخش، خواننده شخصیت امام علی (ع) را از منظر قرآن، پیامبر (ص)، خود امام، اهل‌بیت (ع)، همسران پیامبر (ص)، اصحاب پیامبر، یاران امام، شماری از برجسته‌ترین شیفتگان و مدافعان و حتی مخالفان و دشمنان می‌نگرد.

بخش دهم؛ ویژگی امام علی (ع):

ابعاد شخصیت امام و ویژگی‌های اعتقادی، اخلاقی، علمی، سیاسی، اجتماعی و فکری آن ابرمرد تاریخ، در این قسمت آمده است.

بخش یازدهم؛ دانش امام علی:

علی (ع) برترین و ارجمندترین شاگرد مکتب محمد (ص) است. او کسی است که پیامبر خدا (ص) جانش را از دانش، آکند و گستره حقایق را بدو نمایند و به گواهی صحابه و به تعبیر متون حدیث و سیره، درهای علم را بر او گشود.

بخش دوازدهم؛ داوری‌های امام علی:

در این بخش از جایگاه امام علی (ع) در داوری به عنوان (بهترین قاضی امت) و نمونه‌هایی از داوری‌های آن بزرگوار در زمان پیامبر خدا و روزگار خلافتش سخن به میان رفته است.

بخش سیزدهم؛ کرامت‌های امام علی (ع):

در این بخش نمونه‌هایی از قدرت معنوی، ولایت تکوینی و جلوه‌های خلیفه‌اللهی آن امام آمده است. نمونه‌هایی مانند: اجابت شدن دعا‌های ایشان، سخن گفتن ایشان از ناپیداها و نادیده‌ها (اخبار مغیبات) و ...

بخش چهاردهم؛ مهرورزی به امام علی (ع):

متون گزارش شده در این بخش نشان می‌دهند که دوست داشتن علی (ع) دوستی با خدا و پیامبر بوده، واجب و عبادت و نعمت است و ریسمان محکم الهی و بهترین عمل و سرلوحه اعمال مؤمنان است.

بخش پانزدهم؛ دشمنی با امام علی (ع):

متون احادیث معتبر فریقین، در این بخش، نشان‌دهنده آن است که دشمنان علی (ع) از رحمت الهی به دورند و هلاکت آنان، قطعی است و دشمن داشتن او، نشان نفاق، فسق و شقاوت است.

بخش شانزدهم؛ یاران و کارگزاران امام علی (ع):

در این بخش خواننده، با شرح حال و چگونگی شخصیت شماری از یاران و کارگزاران امیرمؤمنان، به اجمال، آشنا می‌شود. موضع امام در برابر اصحاب و کارگزارانش، تأمل برانگیز و درس‌آموز است.

فرشته‌مطهری

